

Kovács Vilmos, vállalkozó

Szakmunkás-vállalkozó családba született Budapesten, 1937-ben. Kisfiúként élte át a második világháborút Csepelen. Édesapját háromszor fogták el, és háromszor szökött meg a fogság elől. 1951-ben Lajos bátyja Jugoszláviába megszökött.

„Ekkor Jugoszlávia nem volt kommunista, de Nyugat sem. Nem tették vissza, de nem tették Nyugatra sem. Öt évre bezárták. '56-ban kiengedték. A forradalom kitört, már tudtuk, hogy már Belgiumban van. Emiatt apukámat internálták két évig. Éjjel öt ávós bejött a házba, egyikük ráfogta a pisztolyt apukámra, és a másik négy a házat teljesen átkutatta. Az összes levelet és képet elvitték. Apukámat elvitték és anyukámnak egy szóval sem mondták, hogy hová viszik, miért viszik, meddig viszik, semmit. Hát persze anyukám beteg lett. A másik bátyám, Árpád, három évvel idősebb mint én, gimnazista volt. Ott kellett hagynia a gimnáziumot, elment dolgozni a Csepel Művekbe. Apukámnak volt egy műhelye, de azt az állam átvette, mindent elvittek. Hat hónapi tartott anyukámnak megtalálni, hogy apukám hol van.”

1956-ban, mikor a forradalom kitört, Kovács Vilmos a Csepelben dolgozott. Este, már barátjával együtt, ő is a Parlament előtt volt, majd elmentek a Rádióhoz.

„A Rádió épületénél tele volt a tér. Ott vártuk, hogy mi lesz. Hangszóróval mondták a népnek, hogy mindenki menjen haza. Senki nem mozdult, senki nem ment haza. Aztán lövöldözést hallottunk. Én körülbelül száz méterre lehettem az épülettől, és a barátommal egymásra néztünk. Azt hittük, a levegőbe lóttek. Igen ám, de három lány véresen szaladt felénk, és akkor megint egymásra néztünk. Ez nem létezik. Ránk lőnek, éles golyóval ránk lőnek. Nem akartuk elhinni.”

November 19-én Kovács Vilmos, a testvére és két barátja elindultak a nyugati határ felé. Utolsó éjszakájukat Magyarországon, egy Győr környéki tanya istállójában töltötték.

„Reggel négykor felébredtünk. A háziasszony mindegyikünknek adott egy szendvicset. Reggel négytől egész nap mentünk, mindig többen lettünk. Voltunk vagy százötvenen. Majdnem úgy nézett ki, mintha a Népstadionból meccsről mennénk haza. Egyszer csak halljuk, hogy jön a teherautó. Tele volt ávósokkal és orosz katonákkal. Egy magyar katona a hangcsővel azt mondja: mindenki jöjjön ide, aki próbál elszaladni, agyonlőjük! Voltak gyerekesek, családosok, fiatal, öreg, mindenféle. Lassan mentünk a sorba, hogy nehogy agyonlőjenek, de nem igyekeztünk, így a legeslegutolsók lettünk. Ment a sor és beszélgettem a katonával, akinek a vállán volt a puskája. Tizenkilenc éves vagyok, mondtam, jövőre én is katona leszek. Nem leszek kommunista csak azért, mert az egyenruhát rám teszik. Te sem vagy kommunista, engedj el. Nem szólt semmit, puska a vállán, mondom, akkor biztos nem fog agyonlőni. Éppen elhatároztam, hogy beugrok a bokorba. Abban a pillanatban hallom, hogy a bátyám mondja, Vili, Vili! Hátranézek, ő már a bokorban volt. Beugrottunk és vártuk, hogy elmenjen a sor. Próbáltunk menni Ausztria felé, de sokszor hangokat és lépéseket hallottunk. Persze menekültek voltak. Két órán belül voltunk ötvenen. Érdekes, ilyenkor mindig van valaki, aki fölveszi a vezető szerepet. Próbáltuk a fákat nézni, hogy tudjuk, merre van észak, merre menjünk. Kétszer fényt láttunk, de majdnem visszamentünk a magyar laktanyába. Harmadszor megint látunk mozgó fényt. Személyautó volt. Elkezdünk szaladni abba az irányba. Az már Ausztria volt. Megállt az autó. Azt mondta, orvos vagyok. Nappal dolgozom, éjjel jövök a magyarokat összeszedni. Adott csokoládét, naracsot, és bevitt a gyűjtőhelyre.”

1956-ban került Kovács Vilmos és testvére, Kovács Árpád a connecticuti Wallingfordba.

„Első reggel leültünk a bátyámmal. Mondtam, mi nem vakációra jöttünk. Bemagoltunk 300 szót angolul. Ez adott egy kezdő lökést nekünk mindenki más fölött, mert sokan még azt sem tudták mondani, hogy ‘How are you?’”

1968-ban alapították az önálló szerszámkészítő és esztergályos céget testvérével, amely sikeres vállalkozássá nőtte ki magát.

Kovács Vilmos és felesége, Kovács Katalin a kezdetektől aktív tagjai a connecticuti magyar közösségi életnek, és több éven át vezették a Wallingford-i Magyar Közösségi Házat.

***

MÉRFÖLDKÖVEK – 1956-OS PORTRÉK ÉS ÉLETUTAK AZ AMERIKAI MAGYAR EMIGRÁCIÓBAN

Kiállítás a New York-i Magyar Házban (213 E 82 Str. NY, NY, 10028).

Megtekinthető: 2016. október 22. és 2017. január 10. között.

A KIÁLLÍTÁST ÖSSZEÁLLÍTOTTÁK:

New York-i Magyar Ház

Bánhalmi Norbert fotográfus

Nagy Ildikó társadalomkutató, a New York-i Magyar Ház igazgatója

Szilvay Gergely újságíró, a Kőrösi Csoma Sándor Program ösztöndíjasa

PARTNERSZERVEZETEK: Amerikai Magyar Emlékmű Bizottság, New York-i Magyar Főkonzulátus

A KIÁLLÍTÁST TÁMOGATJA: the Hungary Initiatives Foundation

MÉDIAPARTNER: Mandiner

KÜLÖN KÖSZÖNET: Ember Sári, Fischer Viktor, Niemetz Ágnes, Papp László, Szatai Kovács Enikő